

Välfärd, hälsa och trygghet för alla

Helsingfors välfärdsplan
2022–2025

Helsingfors

Foto: Aleksii Poutanen

Innehåll

1.	Inledning	4
2.	Innehållet i välfärdsplanen	6
3.	Tyngdpunkterna för främjandet av välfärd och hälsa under fullmäktigeperioden	8
3.1	Tyngdpunkt 1: Psykiskt välbefinnande	11
3.2	Tyngdpunkt 2: Hobbyer och fritid	11
3.3	Tyngdpunkt 3: Rörlighet	12
3.4	Tyngdpunkt 4: Hälsosamma levnadsvanor	14
3.5	Tyngdpunkt 5: Goda befolkningsrelationer	15
3.6	Tyngdpunkt 6: En trygg och vacker stad	16
4.	Perspektiv för välfärdsplanens bakgrund	17
4.1	Vår uppfattning om välfärd	17
4.2	Ledning och samordning av främjandet av välfärd och hälsa i Helsingfors	17
4.3	Lagstiftning och rekommendationer styr innehållet	20
4.4	Välfärdsplanens kunskapsbas	21
4.5	Förhållandet mellan välfärdsplanen och stadens andra program och planer	22
5.	Uppföljning av och rapportering om välfärdsplanen	23
Bilaga 1.	Precisering av planen enligt barnskyddslagen	26
Bilaga 2.	Precisering av planen enligt lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre	27
KÄLLOR		28

1. Inledning

Främjandet av välfärd och hälsa är kommunens uppgift. I Helsingfors påverkar vi genom främjandet av välfärd och hälsa stadsinvånarnas möjligheter att leva ett gott liv och ha en välfungerande vardag.

Genom ett systematiskt arbete skapar vi bättre möjligheter för aktörskap, optimism, trygghet och framtiden.

Välfärdsplanen är ett sätt att främja stadsinvånarnas välfärd och minska skillnader i välfärd och hälsa mellan olika befolkningsgrupper. Välfärdsplanen styrs av lagstiftning och olika nationella rekommendationer. Tyngdpunkterna inom främjandet av välfärd och hälsa bestäms för en fullmäktigeperiod i taget och anger riktningen för stadens gemensamma förebyggande arbete, och innehållet i välfärdsplanen bygger på omfattande forskningsdata om invånarnas välbefinnande.

Genomförandet av välfärdsplanen säkerställs av stadens styrgrupp för främjande av välfärd och hälsa som ansvarar för att det innehåll som fastställs i planen tas med i sektorernas och stadskansliets årliga ekonomiska och operativa planering under fullmäktigeperioden. Välfärdsplanen är ett konkret sätt att genomföra fullmäktigeperiodens stadsstrategi och främja stadens livskraft.

Enligt Helsingfors stadsstrategi 2021–2025 Läge för tillväxt ska alla Helsingforsbor, oavsett ålder och hälsotillstånd, kunna leva ett gott och tryggt liv på sitt eget sätt. Stadsinvånarna har möjlighet att förverkliga sig själva och skapa möjligheter att öka sitt välbefinnande. Jämlikhet, jämställdhet, mänskliga rättigheter och upplevelser av delaktighet är förutsättningen för ett gott liv. Helsingforsborna har möjlighet att leva ett tryggt liv i ett trivsamt och vackert stadsrum i positivt särpräglade stadsdelar.

Utarbetandet av välfärdsplanen inleddes i slutet av 2021 och i arbetet deltog ett stort antal experter, nätverk och partner. I alla sektorer inriktas planens målhelheter på att främja välbefinnandet, hälsan och tryggheten och planens innehåll är till stor del gemensamma åtgärder som överskrider sektorsgränserna.

Många av de åtgärder som ingår i planen kräver inte extra resurser för att förverkligas, utan det handlar

snarare om att skapa en gemensam vision, ändra verksamhetsmodeller, samarbeta sektorerna emellan, skapa nya partnerskap, utveckla kompetensen och stärka ledarskapet så att de gemensamt överenskomna målen uppnås. Planens målhelheter omsätts som en del av planeringen, genomförandet och utvärderingen av sektorernas ekonomi och verksamhet. I många målhelheter medverkar organisationer och andra samarbetspartner.

Helsingfors stads främjande av välfärd och hälsa styrs av ett systemiskt och holistiskt arbetssätt. Vår definition av välfärd bygger på WHO:s definitioner, definitionerna av social kvalitet från PROMEQ-projektet som finansieras av Finlands Akademi och FN:s globala mål för hållbar utveckling. Dessa lyfter upplevelsorna av livskvalitet i centrum och viktiga utgångspunkter är individens fysiska funktionsförmåga, psykiska och sociala välbefinnande samt livsmiljöns sundhet och funktionalitet, och därmed även tillgången till viktiga tjänster. Helsingfors välfärdsplan spelar en viktig roll i främjandet av de globala målen för hållbar utveckling, särskilt god hälsa och välbefinnande (SDG 3), minskad ojämlikhet (SDG 10), hållbara städer och samhällen (SDG 11) och ingen fattigdom (SDG 1). Mer indirekt stödjer planen också många andra FN-mål.

Välfärdsplanen har behandlats vid styrgruppens sammanträden i april och juni 2022. Styrgruppen för främjandet av välfärd och hälsa har för egen del 9.9.2022 och stadens ledningsgrupp 20.9.2022 godkänt att välfärdsplanen lämnas vidare för beslutsfattande. Innehållet har dessutom behandlats i olika nätverk och ledningsgrupper under våren 2022. Också olika organisationer och andra partner har medverkat i beredningen av innehållet.

Framstegen i välfärdsplanens mål och åtgärder rapporteras årligen till kommunfullmäktige på det sätt som lagstiftningen kräver.

Välfärdsplanen och informationen om uppföljningen av den publiceras på stadens webbplats för främjande av välfärd och hälsa (hyte.hel.fi).

Helsingfors mål för främjandet av välfärd och hälsa är följande:

- främja välfärden, hälsan och trygghet i stadsinvånarnas vardagsmiljöer
- främja rättvisa, jämlikhet och invånarnas möjligheter att delta
- förebygga skillnader i välfärd och hälsa, utslagning och ensamhet
- främja användningen av kunskapsbaserade förebyggande verksamhetsätt och modeller
- stödja utvecklingen av en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar stad.

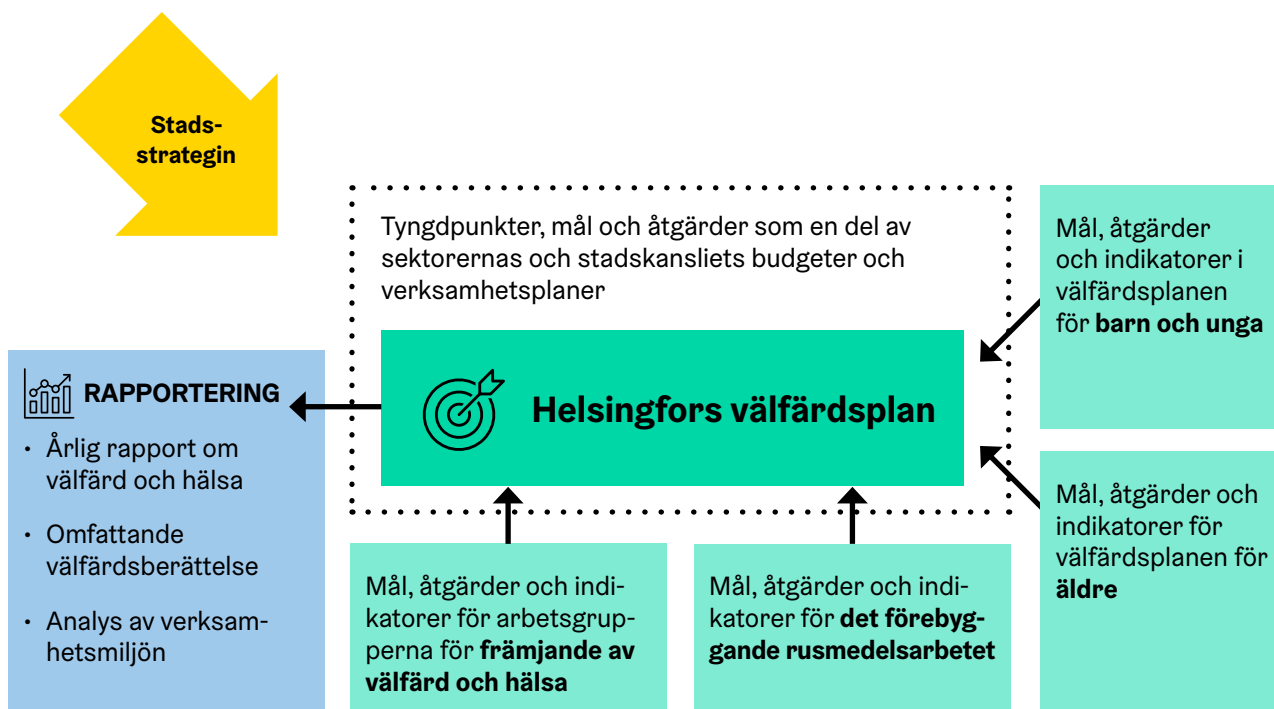

2. Innehållet i välfärdsplanen

Syftet med välfärdsplanen är att styra stadens främjande av välfärd, hälsa och trygghet som en del av den ekonomiska och operativa planeringen. Innehållet i planen riktar sig till såväl invånare som gemenskaper och samfund samt mer omfattande samhällsliga

funktioner. Välfärdsplanen för denna fullmäktigeperiod har byggts upp fenomenbaserat och med beaktande av lagstiftningen. I målen ligger fokus på förebyggande arbete.

Bild 1: Välfärdsplanens innehåll

*Enligt den reviderade lagstiftningen ska man i fortsättningen i välfärdsplanen för hela staden infoga en plan för samarbetet mellan välfärdsområdet (social-, hälsovårds- och räddningssektorn) och utbildningsanordnarna för genomförandet av den samlade elevhälsan i enlighet med lagen om elev- och studerandevård samt en rådgivningsbyråplan.

Foto: Katja Tahja

3. Tyngdpunkterna för främjandet av välfärd och hälsa under fullmäktigeperioden

Tyngdpunkterna för fullmäktigeperioden har valts ut baserat på Helsingfors stadsstrategi och en omfattande analys av verksamhetsmiljön med avseende på invånarnas välfärdssituation, förändring och utmaningar.

Tyngdpunkterna beslutades i styrgruppen för främjandet av välfärd och hälsa i november 2021 efter att stadsstrategin publicerades. De styr innehållet i välfärdsplanen och arbetet för att främja välfärd och hälsa under fullmäktigeperioden och stakar samtidigt ut riktningen för de gemensamma insatserna.

Bild 2. Tyngdpunkterna för fullmäktigeperioden

Skillnaderna i välfärd och hälsa samt ojämlikheten minskar

Lednings- och samordningsstrukturen, verksamhetsätten och genomslagskraften förbättras

Genom det tvärsektoriella arbetet påverkar vi stadsinvånarnas fysiska funktionsförmåga samt psykiska och sociala välbefinnande samt vardagsmiljöer. I målhelheterna syns både kort- och långsiktiga effekter på stadsinvånarnas vardag och livskvalitet.

Bild 3: Förväntade effekter av välfärdsplanens målhelheter

Bild 4. Sammanfattning av planens huvudinnehåll

1. Psykiskt välbefinnande		
	Vi stärker stadsinvånarnas psykiska välbefinnande genom att utveckla det tidiga stödet, de förebyggande tjänsterna med låg tröskel, tillgången till hjälp och användningen av självhjälpstjänster. Servicekedjorna inom psykisk hälsa för barn och unga och arbetet inom projektet Hyvän mielen kunta utvecklas.	10 mål och 16 åtgärder
2. Hobbyer och fritid		
	Vi utvecklar hobbyverksamheten och kulturens fadderbarn-verksamheten, det kulturinriktade arbetet med äldre samt kultur- och konstupplevelser i hemmet för äldre. Vi genomför Helsingfors modell för kulturarbetet i stadsförnyelseområdena och främjar deltagandet i frivillig- och kamratstödsverksamhet.	5 mål och 14 åtgärder
3. Rörlighet		
	Vi inriktar arbetet till de stadsinvånare som rör på sig minst. Vi ökar medvetenheten om möjligheterna att röra på sig hos alla. Vi ökar den dagliga fysiska aktiviteten i småbarnspedagogiken, skolan och studierna. Vi förbättrar de äldres funktionsförmåga genom rörlighetsavtal och genom att erbjuda mer ledd motion. Vi uppmuntrar stadens personal att röra på sig regelbundet.	7 mål och 10 åtgärder
4. Hälsosamma levnadsvanor		
	Vi stärker sunda levnadsvanor och digitala verktyg för stadsinvånarna. Vi ordnar verksamhet i välbefinnandecaféer för barn och unga och främjar användningen av Finger-verksamhetsmodellen för äldre. Vi stärker metoderna för det förebyggande rusmedelsarbetet. Vi förbättrar metoderna för minnesvänlighet.	11 mål och 31 åtgärder
5. Goda befolkningsrelationer		
	Vi påverkar människornas trygghetskänsla och attityder samt skapar fler möjligheter till delaktighet och växelverkan. Vi gör satsningar på barnens rättigheter genom arbete enligt modellen Barnvänlig kommun. Vi främjar sysselsättningen och förbättrar den digitala kompetensen.	8 mål och 17 åtgärder
6. En trygg och vacker stad		
	Vi påverkar trygga vardagsmiljöer och trivsamma livsmiljöer. Med hjälp av planeringsanvisningar för gångtrafiken och förbättring av övergångsställen blir det tryggare att röra sig i stadsmiljön. Vi vidtar åtgärder mot det ökade våldet i nära relationer och ökar medvetenheten om säkerhet i hemmet och de lokala livsmiljöerna.	9 mål och 18 åtgärder
Totalt: 50 mål och 106 åtgärder.		

! I beskrivningarna av de utvalda tyngdpunkterna finns en kort inledning, kopplingen till stadsstrategin, en sammanfattning av stadsinvånarnas viktigaste välfärdsutmaningar, en beskrivning av innehållet i målen och åtgärderna samt kopplingen till målen för hållbar utveckling. Närmare information om mål, åtgärder, indikatorer och ansvar finns i en separat åtgärdsbilaga. Källorna som använts anges i slutet av dokumentet.

3.1 Tyngdpunkt 1: Psykiskt välbefinnande

Ett hållbart samhälle bygger på god psykisk hälsa som stöds i alla miljöer och inom alla sektorer. Psykiskt välbefinnande är mentalt välbefinnande, kontroll över livet och hälsa och det lägger grunden för individens övergripande välbefinnande. Till det hör individens uppskattning av sig själv och andra, förmåga att interagera med andra och förmåga att knyta relationer och förverkliga sina mål. Psykiskt välbefinnande är också en upplevelse av trygghet, ens egen betydelse och livets meningsfullhet och förmåga att möta och hantera motgångar. Grunden för det psykiska välbefinnandet läggs i barndomen, men det kan stärkas under hela livet. Psykiskt välbefinnande kan främjas till exempel genom att stödja föräldraskapet, stärka välmående gemenskaper i skolor och på arbetsplatser, minska upplevelser av ensamhet och stödja hobbyer, motion och tillgången till kulturtjänster. Det är viktigt att betona förebyggande och rätttidigt stöd vid lindriga utmaningar i det psykiska välbefinnandet.

Enligt stadsstrategin ska alla i Helsingfors kunna leva ett gott liv oavsett ålder och hälsotillstånd. Staden ger människorna möjlighet att långsiktigt skapa förutsättningar för sina liv och att knyta an till de omgivningar och gemenskaper som de gillar. Alla ska kunna känna sig som helsingforsare såväl på jobbet som i skolan och i stadens parker, där man tar del av konst eller går på festivaler. Stadsstrategin styr verksamheten också för utvecklingen av de mentalvårdstjänster som erbjuds i tidigt skede.

Utifrån våra kunskaper har barns och ungas utmaningar i psykiskt välbefinnande (t.ex. depressionssymtom och ångest) och ensamhet länge legat på en högre nivå i Helsingfors än på andra ställen i landet eller huvudstadsregionen. I Helsingfors upplever den vuxna befolkningen oftare en hög psykisk belastning än landets genomsnitt.

Familjer med spädbarn upplever utmattningssymtom. Ungefär var tionde person över 75 år känner sig deprimerad, ensam eller upplever psykisk stress. Under coronapandemin minskade Helsingforsbornas kontakter med vänner och släktingar och ensamheten ökade.

I Helsingfors upplever 58 procent av invånarna att deras livskvalitet i genomsnitt är god. Andelen har

minskat något de senaste åren. Utmaningarna i funktionsförmågan och en hög psykisk belastning ökar risken för upplevelser av sämre livskvalitet. Coronapandemin har ökat känslorna av utmattning särskilt bland unga och högutbildade.

Under fullmäktigeperioden stärks invånarnas psykiska välbefinnande genom utvecklandet av olika verksamhetsmodeller för tidigt stöd, såsom bättre identifiering av psykisk ohälsa hos barn och unga bland annat med hjälp av modellen Common Approach (CA), barns emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter, ungdomsarbetet i skolorna, gemenskapligheten och kamratstödet. Dessutom stärks de förebyggande tjänsterna med låg tröskel, tillgången till hjälp och användningen av egenvårdstjänster bland befolkningen i arbetsför ålder. Syftet är att bättre än hittills identifiera de förebyggande verksamhetsmodellerna för psykiskt välbefinnande som används i staden. Detta arbete utförs bland annat genom att införa checklistan från projektet Hyvän mielen kunta.

3.2 Tyngdpunkt 2: Hobbyer och fritid

En meningsfull fritid har stor betydelse för välbefinnandet i alla åldersgrupper. Att vägleda både spädbarn och äldre till kulturaktiviteter ger en känsla av delaktighet och tillhörighet. Delaktighet och möjligheten att på sin fritid arbeta på frivillig basis till förmån för andra ger mening för livet. Hobbyer spelar en viktig roll i stärkandet av barns och ungdomars identitet och i deras liv. I Finland är hobbyer en stark del av välbefinnandet och medborgarsamhället. Hobbyverksamhet förebygger ensamhet och med arbetet kan man ingripa i mobbing och diskriminering.

Staden ger i enlighet med stadsstrategin människorna möjlighet att långsiktigt skapa förutsättningar för sina liv och att knyta an till sådana omgivningar och gemenskaper som de gillar. Konst och vår unika stadskultur är viktiga faktorer som möjliggör ett gott

liv. De bidrar till Helsingfors unika karaktär, främjar stadsinvånarnas delaktighet, ökar den kulturella förståelsen, minskar segregationen och främjar stadsinvånarnas engagemang i Helsingfors.

Utifrån våra kunskaper främjar regelbundna hobbyer välbefinnande på många sätt. Enligt en färsk undersökning upplever de barn i Helsingfors som har en veckovist återkommande hobby mer sällan ensamhet, skolstress, sömnsvårigheter, humörsvängningar och mobbning än andra. Även om de flesta barnen och ungdomarna har någon veckovist återkommande hobby finns det tydliga skillnader i aktiviteten på fritiden som hänger samman med olika bakgrundsfaktorer. Till exempel har färre barn och unga med utländsk bakgrund, barn och unga som upplever att deras familj har det sämre ställt ekonomiskt eller barn och unga med ensamstående föräldrar en veckovist återkommande hobby jämfört med andra. Samma bakgrundsfaktorer formar också hobbymöjligheterna, till exempel den ungas upplevelse av att hobbyer är för dyra eller kännedom om hobbyer i sitt bostadsområde.

Det finns starka forskningsevidens om kulturens positiva effekter på välfärd och hälsa, socialt umgänge och andra resurser. Att delta i konstnärlig verksamhet genom att antingen uppleva eller skapa konst kan förebygga många psykiska och fysiska sjukdomar samt bidra till behandlingen av fler akuta och kroniska sjukdomar och hjälpa med att klara sig med dessa. Att skapa och uppleva konst stärker de färdigheter som behövs för att navigera i en värld som ständigt förändras: nyfikenhet, medkänsla, interaktionsfärdigheter, förmågan att se saker och ting ur flera perspektiv och mod att söka sin egen riktning i livet. Till det sociala gensvaret hör bland annat att ensamheten och isoleringen minskar och det sociala stödet ökar.

Under fullmäktigeperioden kommer hobbyverksamheten, speciellt den för barn och unga, att utvecklas. Kulturens fadderbarn-verksamheten fortsätter. Vi tar med en ny åldersgrupp i verksamheten varje år och säkerställer också deltagandet av barn med något annat modersmål än finska eller svenska. För äldre utvecklas god praxis för kulturinriktat arbete med äldre, såsom kulturhandledarverksamhet och vänskapsaktiviteter. Dessutom stöds de äldres deltagande i konstnärliga och kulturella aktiviteter genom understöd till konstfältet. Detta gäller speciellt de äldre som bor hemma. Frivillig- och kamratverksamhet samt konst och kultur främjas i alla åldersgrupper eftersom man inser att detta är faktorer som ökar välbefinnandet.

3.3 Tyngdpunkt 3: Rörlighet

För lite motion och fysisk aktivitet är ett växande problem i många länder, även i Finland. Få stadsinvånare rör på sig tillräckligt med tanke på sitt välbefinnande, trots att den genomsnittliga fysiska aktiviteten på fritiden har ökat.

Vikten av att röra på sig i vardagen identifieras i allt högre grad som en del av främjandet av folkhälsan och välbefinnandet. Under 2018–2021 genomförde Helsingfors ett rörlighetsprogram som ett strategiskt spetsprojekt där man arbetade över sektorsgränserna för att påverka omgivningar, gemenskaper och individer samtidigt. Programmets cirka 60 åtgärder ökade invånarnas och personalens medvetenhet om vikten av att röra på sig, utvecklade stadsmiljön så att den gynnade rörlighet bättre, förde in motion i social- och hälsovårdens livsstilshandledning och ökade möjligheterna till fysisk aktivitet i daghem, skolor och läroanstalter. Arbetet på stadsnivå för att främja rörligheten kommer att fortsätta som en del av välfärdsplanen.

Enligt stadsstrategin är Helsingfors mål att vara en stad där förutsättningarna för ett aktivt liv och därmed stadsinvånarnas hälsa förbättras. Alla Helsingforsbor oavsett ålder uppmuntras att röra sig med låg tröskel. Fysisk aktivitet ingår i den dagliga verksamheten i småbarnspedagogiken, skolan och studierna. I Helsingfors fäster man också uppmärksamhet vid faktorer som möjliggör motion med låg tröskel i stadsrummet, såsom lättåtkomlig närrnatur och lättåtkomliga rutter, konditionstrappor, utegym, bänkar och bryggor. Byggandet av idrottsanläggningar ökas med tonvikt på öppen och effektiv användning av dem.

Utifrån våra kunskaper rör sig de flesta Helsingforsborna som fyllt tio år otillräckligt med tanke på sin hälsa och mer än hälften av den vakna tiden tillbringas sittande eller liggande. Baserat på till exempel kostnaderna för hälso- och sjukvården, sjukfrånvaro och arbetets produktivitet orsakar motionsunderskottet årligen en kostnad på över 500 miljoner euro i Helsingfors. Regelbunden motion har en förebyggande, botande och rehabiliterande effekt på många folksjukdomar, såsom artärsjukdomar, fetma, diabetes, sjukdomar i stöd- och rörelseorgan, minnessjukmar och cancersjukdomar. På samma sätt är för lite fysisk aktivitet, en stillasittande livsstil och dålig fysisk kondition betydande riskfaktorer för hälsan och välbefinnandet och för förtida död. De positiva effekterna av motion är mer än bara fysisk hälsa. De syns till exempel i form av bättre förutsättningar för lärandet och som hjärnhälsa, i upprätthållandet av det psykiska välbefinnandet, återhämtningen från arbete och ett starkare socialt umgänge.

Coronapandemin har ytterligare ökat skillnaderna i den fysiska aktiviteten. Skillnaderna i elevernas fysiska aktivitet och funktionsförmåga har ökat och allt fler barn idkar motion som gör dem andfådda mindre än en timme i veckan. Dessutom har över 30 procent av femteklassarna och över 40 procent av åttondeklassarna särskilda svårigheter med den fysiska funktionsförmågan. Av alla åldersgrupper förverkligas den rekommenderade mängden motion sämst hos unga studerande som också har akuta svårigheter inom olika områden av det psykiska välbefinnandet. Vikten av fysisk aktivitet betonas i tidig barndom och när man åldras. De färdigheter och vanor som förvärvats i barndomen påverkar oss genom hela livet. Coronapandemin har minskat den dagliga fysiska aktiviteten med mer än 40 procent bland de äldre i Helsingfors. Restriktionerna i hobbyverksamheten och tjänsternas öppettider har ökat ensamheten hos äldre och gjort att mängden konditionsträning är nästan obefintlig.

Under fullmäktigeperioden ska den fysiska aktiviteten främjas genom samarbete mellan sektorer så att målen riktas till de invånargrupper i staden som rör på sig minst. Kultur- och fritidssektorn är expert på fysisk aktivitet och samordnar samarbetet över sektorsgränserna med stadens interna och externa intressegrupper. I åtgärderna ligger fokus på de viktigaste tjänsterna när det gäller tillgänglighet och möten mellan invånarna och i arbetet utnyttjas nationella program för främjande av den fysiska aktiviteten. Fysisk aktivitet främjas i enlighet med strategin i alla enheter för småbarnspedagogik, skolor och läroanstalter på andra stadiet. Metoderna och verktygen som kan användas för att inleda samtal om motion utvecklas i stor utsträckning inom social- och hälsovårdstjänsterna. Vi stärker arbetshälsan och det psykiska välbefinnandet hos stadens anställda genom att utöka motionsmöjligheterna. Vi stärker motionens ställning i omvårdnadskulturen inom tjänsterna på sjukhus, rehabiliteringsverksamheten samt vård och omsorg genom ett rörlighetsavtal. Vi utökar den ledda motionen för äldre i samarbete mellan aktörer inom staden, organisationer och företag. Vi ökar medvetenheten om idrotts- och motionsmöjligheterna i Helsingfors hos stadsinvånare i alla åldrar.

3.4 Tyngdpunkt 4: Hälsosamma levnadsvanor

Hälsosam kost, regelbunden fysisk aktivitet, tillräcklig sömn av god kvalitet och ett liv utan rusmedel har en positiv effekt på befolkningens välfärd och hälsa. Goda levnadsvanor spelar en viktig roll i förebyggandet, behandlingen och rehabiliteringen av många folksjukdomar.

Syftet med det förebyggande rusmedelsarbetet är att förebygga och minska de skador som rusmedelsbruket förorsakar ur perspektivet för missbrukaren, dennes familj och samhället. Det förebyggande rusmedelsarbetet omfattar förebyggande av skadeverkningar som orsakas av alkohol, tobak och andra nikotinprodukter, narkotika och andra substanser som används i berusningssyfte samt penningspel och digitalt spelande.

Enligt stadsstrategin ska alla Helsingforsbor kunna leva ett gott liv oavsett ålder och hälsotillstånd. Under coronapandemin har rapporterna om psykisk ohälsa ökat och många sjukdomar har förblivit obehandlade. Krisen har kraftigt påverkat dem som redan tidigare befunnit sig i en sårbar ställning. Under strategiperioden försöker vi hitta sätt att påverka den växande användningen av rusmedel och minska de skador och dödsfall som rusmedel orsakar. Inom tjänsterna för äldre görs satsningar för att utveckla en minnesvänlig stad.

Vi vet att skillnader i levnadsvanorna förklarar en betydande del av skillnaderna i välfärd och hälsa mellan befolkningsgrupper. Skillnaderna mellan grupper med olika utbildningsnivå vad gäller rökning, riskbruk av alkohol, fysisk aktivitet och fetma förklarar tillsammans ungefär hälften av den kortare livslängden för personer med utbildning på grundstadiet i Helsingfors jämfört med personer med högre utbildning. Förekomsten av sjuklighet och folksjukdomar varierar avsevärt i de olika basdistrikten i Helsingfors. De sociala utmaningarna och ogynnsamma levnadsvanorna bakom sjukligheten hopar sig hos de stadsinvånare som redan på andra sätt befinner sig i en utsatt situation.

Hälsobeteendet i barndomen och ungdomen återspeglas i livet senare och ofta förutspår levnadsvanorna under unga år hälsobeteendet i vuxen ålder. Även om många Helsingforsbor lever hälsosammare än genomsnittet för hela landet har hälften av den vuxna befolkningen övervikt och det finns utrymme för förbättring vad gäller kosthållningen. Hos de flesta barnen i lekåldern är kostens näringsmässiga kvalitet måttlig eller dålig. Av ungdomarna sover en större andel än tidigare, ungefär hälften, mindre än åtta timmar per natt. Det finns utrymme för förbättring även i fråga om ungdomarnas måltidsrytm.

Trots många positiva utvecklingar finns det vissa oro-väckande drag i användningen av rusmedel i Helsingfors. Rökning har minskat i alla befolkningsgrupper, men fortfarande röker en av tio vuxna. Alkoholproblem bland vuxna är vanligare i Helsingfors jämfört med genomsnittet för hela landet, vilket återspeglas i den högre dödligheten bland Helsingforsborna på grund av alkoholrelaterade sjukdomar och oavsiktlig alkoholförgiftning. Experimenterande med cannabis och narkotika bland ungdomar är klart vanligare än i hela landet eller resten av huvudstadsregionen och det förekommer blandbruk av olika rusmedel.

Under fullmäktigeperioden främjas invånarnas hälsosamma levnadsvanor till exempel genom näringsutbildning till yrkespersoner och nyttjande av digitala verktyg. Vi ordnar verksamhet i välbefinnandecaféer för barn och unga och främjar användningen av Finger-verksamhetsmodellen för äldre. Vi stärker även annat utvecklingsarbete i anslutning till minnesvänlighet under fullmäktigeperioden. Vi förbättrar verksamhetsmodellerna för det förebyggande rusmedelsarbetet med hjälp av åtgärder riktade till olika befolkningsgrupper och utvecklar servicekedjan rusmedel och beroende i barnfamiljer.

3.5 Tyngdpunkt 5: Goda befolkningsrelationer

Stadsinvånarnas frivilliga aktivitet är en betydande resurs för stadens dragkraft och känslan av gemenskap i staden. Goda befolkningsrelationer innebär att det finns en välfungerande växelverkan och delaktighet mellan de olika befolkningsgrupperna i ett område, att dessa grupper visar varandra respekt och att eventuella spänningar och konflikter mellan dem hanteras utan att de skapar rädsla eller eskalerar till brottslighet. Befolkningsrelationerna är en helhet som genomsyrar olika delar av samhället och som syftar till att öka växelverkan mellan olika befolkningsgrupper och individer som tillhör olika befolkningsgrupper för att därigenom påverka människornas trygghetskänsla, attityder och delaktighet. Genom att främja goda befolkningsrelationer minskar man negativa fenomen i anslutning till relationerna mellan befolkningsgrupper, såsom diskriminering, hatbrott och hatpropaganda samt segregation. Alla dessa fenomen försämrar förverkligandet av jämlikhet och inkludering mellan individer och grupper och den lokala säkerheten.

Enligt stadsstrategin har Helsingfors förbundit sig att främja likabehandling, jämställdhet och mänskliga

rättigheter i all sin verksamhet. Målet är att vara en stad där alla livsstilar och åsikter kan leva harmoniskt sida vid sida. Under fullmäktigeperioden ska förmågan att identifiera, förebygga och lösa konflikter mellan befolkningsgrupper med hjälp av evidensbaserade arbetsmetoder stärkas. Helsingfors stärker delaktigheten och växelverkan i all sin verksamhet genom att främja en öppen verksamhetskultur och interaktiva metoder samt genom att nyttja responsen från invånare och företag. Staden ger människorna möjlighet att långsiktigt skapa förutsättningar för sina liv och att knyta an till de omgivningar och gemenskaper som de gillar.

Vi vet att mångfalden hos befolkningen i Helsingfors ökar hela tiden. Parallellt med att olika livsstilar ökar, så växer också den språkliga mångfalden och vid sidan av de yngre åldersgrupperna framhävs den äldre befolkningen. Invånarnas oro för sin trygghet varierar mellan olika områden i Helsingfors. I områden där upplevelser av otrygghet är vanligare oroar sig invånarna särskilt för människornas störande beteende, våld ute på gatorna, brottslighet, narkotikamissbruk och droghandel samt konflikter mellan olika språk- och kulturgrupper. Helsingforsbornas delaktighet ligger i genomsnitt på en hög nivå, men i den kan tydliga skillnader mellan befolkningsgrupper och bostadsområden ses. Barns och ungas upplevelse av delaktighet har försämrats och skillnaderna i välbefinnandet mellan könen har ökat.

Under fullmäktigeperioden ska växelverkan mellan olika befolkningsgrupper och mellan individer som tillhör olika befolkningsgrupper ökas och människornas trygghetskänsla och deras attityder påverkas. Också mångfalden i invånarnas åsikter och lika möjligheter att delta och påverka ska stärkas. OmaStadi främjar deltagandet av befolkningsgrupper som under tidigare omgångar varit underrepresenterade i alla skeden av processen, stödjer förverkligandet av jämlikhet och stärker kommunikationen i flera kanaler med beaktande av olika befolkningsgrupper och stadsdelar. Vi gör satsningar på barnens rättigheter genom arbete enligt modellen Barnvänlig kommun. Vi ägnar uppmärksamhet åt att främja sysselsättning och öka den digitala kompetensen.

3.6 Tyngdpunkt 6: En trygg och vacker stad

Trygga, vackra och välfungerande vardagsmiljöer lägger grunden för stadsinvånarnas välfärd och hälsa. Bättre trygghet stärker människors fysiska, psykiska och sociala hälsa, välbefinnande och livskvalitet. Med vardagsmiljöer avses människornas hem, näromgivningar och gårdsområden samt mer omfattande hela stadsrummet och de urbana strukturerna och naturen. Ur detta perspektiv är utvecklingen av den större stadsstrukturen samt åtgärder för att öka säkerheten i hemmiljön centrala insatser i arbetet för att främja välfärd och hälsa. Också områden med stadsnatur och grönområden har en stor inverkan på hälsan och välbefinnandet.

Staden ger i enlighet med stadsstrategin människorna möjlighet att långsiktigt skapa förutsättningar för sina liv och att knyta an till sådana omgivningar och gemenskaper som de gillar. Helsingfors har som mål att vara en stad där bostadsområdena inte segregeras och där man kan leva ett tryggt och trivsamt liv överallt i de positivt egenartade stadsdelarna. En bra stad är trygg och balanserad och stadsutvecklingen gör det möjligt att öka invånarantalet och trivseln i staden, vilket man satsar på särskilt i stadsförnyelseområdena. Ett bra och vackert stadsrum lockar människor i olika åldrar och från olika bakgrunder att träffas i staden under alla årstider.

I en omfattande säkerhetsenkät som genomfördes i slutet av 2021 angav de flesta stadsinvånarna fortfarande att Helsingfors huvudsakligen är trygg stad. Nästan nio av tio som svarade på enkäten anser att staden i allmänhet är trygg eller åtminstone ganska trygg. Andelen var något lägre än i den tidigare säkerhetsundersökningen. I sitt eget bostadsområde känner sig 92 procent av svarspersonerna i allmänhet trygga, och 76 procent anser att det egna bostadsområdet är tryggt även sent på veckoslutskvällarna. Helsingfors centrum ansågs vara mindre tryggt än tidigare. Den upplevda tryggheten skiljer sig åt både efter kön och bostadsort.

I och med coronapandemin har naturens fått allt större betydelse i människors vardag och för deras välbefinnande och pandemin ökade användningen

av natur- och grönområden avsevärt. Nästan alla Helsingforsbor har ett grönområde på högst 300 meters gångavstånd och även de stora grönområdena är lätt åtkomliga. Kulturmiljöer (t.ex. historiska parker och byggnader och trädgårdskultur) stödjer välbefinnandet genom att skapa anknytning mellan invånare och platser med vilka minnen och stadshistoria förknippas. De ger också en känsla av stolthet över hembygden. Den som bor länge på en plats kopplar till omgivningen många betydelser som härrör från de egna erfarenheterna.

Våld i nära relationer och särskilt våld mot kvinnor är fortfarande ett problem och coronakrisen verkar ha ökat våldet i hemmen. Också i den trygga uppväxtmiljön för barn och unga har det skett en försämring, till exempel har erfarenheter av trakasserier ökat, särskilt bland flickor. Mer än en femtedel av de studerande på andra stadiet och nästan en tredjedel av eleverna i årskurs åtta och nio har upplevt diskriminering i skolan eller på fritiden under det föregående året.

Under fullmäktigeperioden kommer vi att påverka människornas trygga vardags- och hemmiljöer och mer omfattande en trivsam och trygg stad som livsmiljö. I arbetet försöker vi bättre än hittills identifiera och ingripa i trygghetsproblem i olika områden. Före slutet av 2022 färdigställs också stadens trygghetsplan. Med hjälp av till exempel planeringsanvisningar för gångtrafiken och förbättring av övergångsställen främjas en trygg användning av stadsmiljön. Procentprincipen för konst ger stadsborna möjlighet att uppleva och möta konst i sin närmiljö. I välfärdsplanens målhelheter görs insatser för att ingripa i det ökade våldet i nära relationer, identifiering av regionala faktorer som försämrar tryggheten samt förbättras invånarnas medvetenhet om faktorer kopplade till tryggheten i hemmet och närområdena. Dessutom stärker vi åtgärderna för att stödja välbefinnandet i familjer med närståendevård och närståendevårdens trygghet.

4. Perspektiv för välfärdsplanens bakgrund

4.1 Vår uppfattning om välfärd

Enligt uppfattningen både i Helsingfors och på nationell nivå är målet för främjandet av välfärd och hälsa att med hjälp av effektiva metoder minska ojämlikheter och skillnader i välfärd och hälsa. Ekonomi-, sysselsättnings-, utbildnings-, bostads-, områdes-, social- och hälsopolitiken samt lösningar inom samhällsplaneringen har stor inverkan på stadsinvånarnas välfärd och hälsa. Främjandet av välfärd och hälsa är dessutom en verksamhet som de olika sektorerna i staden bedriver i ett samarbete och som riktar sig till individer, familjer, gemenskaper och samfund, befolkningen och livsmiljöer. Aktörer i den tredje sektorn och invånarna är viktiga partners.

Vårt arbete styrs av ett systemiskt och holistiskt förhållningssätt. Vårt tänkande tar stöd av WHO:s definitioner samt på definitionerna av social kvalitet från PROMEQ-projektet som finansieras av Finlands Akademi. Dessa lyfter upplevelserna av livskvalitet i centrum och viktiga utgångspunkter är individens fysiska funktionsförmåga, psykiska och sociala välbefinnande samt livsmiljöns sundhet och funktionalitet, och därmed även tillgången till viktiga tjänster.

Fysisk funktionsförmåga innebär att individen klarar av nödvändiga vardagssysslor. Funktionsförmågan påverkas till exempel av smärta, läkemedelsbehandling, dagligt orkande, rörelseförmåga, sömn och arbetsförmåga. *Psykiskt välbefinnande* innebär att individen kan njuta av livet, upplever att livet är meningsfullt, kan koncentrera sig på saker och lära sig nytt, har en god självkänsla och kan förhålla sig till negativa känslor. *Socialt välbefinnande* innebär att individen har sociala relationer och sociala nätverk och får stöd från vänner och familj. Livsmiljön innebär att individen kan leva i en trygg och hälsofrämjande livsmiljö och har nära relationer, möjlighet att idka aktiviteter på sin fritid och tillgång till tjänster. (Källa: Mäki-Opas Tomi, Helsingfors stads workshop för välfärd och hälsa)

I modellen eller idén om social kvalitet ligger fokus på den socioekonomiska tryggheten som samhället erbjuder sina medlemmar samt på känslan av social egenmakt, delaktighet och samhällets integritet. I detta beaktas både skydds- och riskfaktorer och man gör det möjligt för människorna att skaffa sig tillräckliga kunskaper

och färdigheter för att ha kontroll över det egna livet, sin hälsa och sitt välbefinnande och sin delaktighet. Målet är en harmonisk stad där invånarna kan lita på andra människor och den offentliga makten och där det råder en kultur av omsorg och yttrandefrihet. (Källa: Vaarama & Mäkiopas)

Stadens arbete för främjande av välfärd och hälsa syftar till att *skapa möjligheter för aktörskap, optimism, trygghet och framtid*. Välbefinnande skapas i ett samspel mellan människors levnadsnivå och samhällets systemnivå. Människornas egna kunskaper, färdigheter och andra resurser och möjligheter bestämmer deras förmåga att ta vara på möjligheter och klara sig genom motgångar. (Vaarama & Mäki-Opas)

Referensramen för social kvalitet skapar också en grund för effektivitetsbaserat arbete och utvärdering av det. Helsingfors stads arbete för främjande av välfärd och hälsa innefattar en mängd olika mål och åtgärder och enligt systemtänkandet är det viktigt att utforska vilka av dem som påverkar individen, gemenskapen eller till och med samhället i stort. Utvecklingen av den upplevda livskvaliteten på befolkningsnivå definieras i uppföljningen av välfärdsplanen genom att välja ut indikatorer som beskriver fenomenen.

4.2 Ledning och samordning av främjandet av välfärd och hälsa i Helsingfors

Stadsstyrelsen beslutade vid sitt sammanträde 14.5.2018 att inrätta en lednings- och samordningsstruktur för främjande av välfärd och hälsa i enlighet med beredningsgruppens förslag. Vidare beslutade stadsstyrelsen att organet med ansvar för det förebyggande rusmedelsarbetet enligt 5 § i lagen om organisation av det förebyggande rusmedelsarbetet är stadsstyrelsen och att uppgifterna inom det förebyggande rusmedelsarbetet sköts av styrgruppen för främjande av välfärd och hälsa.

Stadsfullmäktige ansvarar för de strategiska beslut som främjar välfärd och hälsa i staden. Främjandet

av välfärd och hälsa i Helsingfors leds av stadens ledningsgrupp. I enlighet med stadsstyrelsens beslut tillsatte kanslichefen 22.8.2018 en styrgrupp för främjande av välfärd och hälsa, en expertgrupp och ett sekretariat.

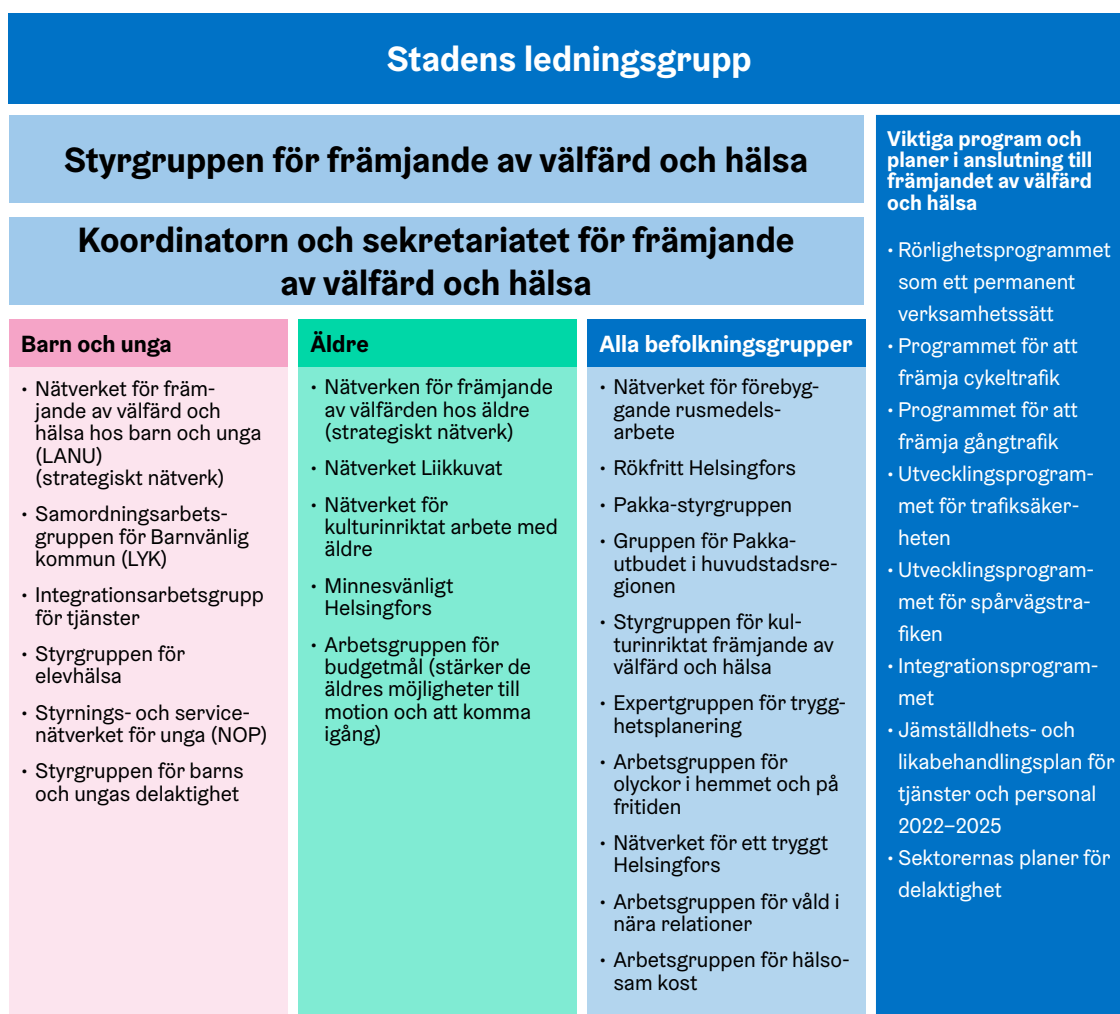
Styrgruppen har till uppgift att definiera och sätta upp riktlinjerna för tyngdpunkterna för främjande av välfärd och hälsa och att styra verkställandet av främjandet av välfärd och hälsa. Gruppen styr beredningen av Helsingfors välfärdsplan och deltar i processen för välfärdsberättelsen. Styrgruppen främjar också genomförandet av arbetsätten för delaktighet och växelverkan i verksamhetsmodellerna för främjande av välfärd och hälsa.

Samordningen av främjande av välfärd och hälsa har koncentrerats till stadskansliets strategiavdelning och för arbetet har man under 2019 utsett en heltidsanställd koordinator för främjande av välfärd och hälsa, vars uppgifter omfattar övergripande samordning av arbetet i enlighet med styrgruppens beslut. Beredningen

görs vid sekretariatet för främjande av välfärd och hälsa. I sekretariatet arbetar koordinatoren för främjande av välfärd och hälsa samt med 20 procent arbetsstid experter från varje sektor och från enheten stadsforskning och -statistik. Sekretariatet bereder och verkställer för egen del styrgruppens ärenden, ansvarar för beredningen av välfärdsplanen och -berättelsen samt ser till att främjandet av välfärd och hälsa tas med i den ekonomiska och operativa planeringen. Sekretariatet arbetar i stor utsträckning i nätverk och arbetsgrupper, deltar i samarbetet med nätverket och samordnar internationella samarbetsprojekt. Expertgruppen som stadsstyrelsen har tillsatt har inte arbetat sedan startfasen, eftersom de uppgifter som den tilldelats passade bättre in i sekretariatets arbetsbeskrivning.

Styrgruppen för främjandet av välfärd och hälsa har också inrättat olika nätverk och arbetsgrupper för genomförandet av det stadsgemensamma arbetet för främjande av välfärd och hälsa. I flera av grupperna finns organisationer och andra partner representerade.

Bild 5. Arbetsgrupperna för främjande av välfärd och hälsa under fullmäktigeperioden

På nationell nivå följer man upp ledningen och samordningen av arbetet för att främja välfärd och hälsa i kommunerna med hjälp av THL:s TEAvisari för kommunledningen. Helsingfors har under de senaste fem åren uppnått en utmärkt nivå i uppföljningen.

4.3 Lagstiftning och rekommendationer styr innehållet

Lagstiftningen och olika nationella rekommendationer styr och stödjer Helsingfors stads arbete för att främja välfärd, hälsa och trygghet samt utarbetandet, verkställandet och rapporteringen av välfärdsplanen.

I 1 § i kommunallagen konstateras att kommunen ska främja sina invånares välfärd och sitt områdes livskraft samt ordna tjänsterna för sina invånare på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Efter revideringen av lagstiftningen i samband med social- och hälsovårdsreformen föreskrivs om kommunens arbete för att främja välfärd och hälsa närmare i 6 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovård (*Främjande av välfärd och hälsa i kommunerna*). Eftersom Helsingfors även efter social- och hälsovårdsreformen, från och med 2023, är den enda kommunen i Finland som ansvarar för att organisera social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet, anges det i 6 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovård skyldigheter gällande främjandet av välfärd och hälsa som enbart för Helsingfors. Arbetet för att främja välfärd, hälsa och säkerhet kommer i Helsingfors även fortsättningsvis bedrivs som ett gemensamt arbete mellan alla sektorer och stadskansliet.

Enligt 6 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovård ska kommunen främja invånarnas hälsa och välfärd. Kommunen bär det primära ansvaret för främjandet av hälsa och välfärd till den del denna uppgift är knuten till andra uppgifter som enligt lag ska skötas av kommunen.

Enligt lagen har Helsingfors stad följande skyldigheter:

- Kommunen ska i sin strategiska planering sätta upp mål för främjandet av hälsa och välfärd och fastställa åtgärder som stöder målen.
- Den ska i sitt beslutsfattande beakta de uppskattade konsekvenserna av sina beslut för människors hälsa och välfärd enligt befolkningsgrupp.
- De kommunala verksamhetsområdena ska samarbeta med varandra för att främja hälsa och välfärd.
- Kommunen ska utse ett organ som ska ansvara för främjandet av hälsa och välfärd.
- Kommunen ska följa kommuninvånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de

faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp.

- Fullmäktige i kommunen ska årligen lämnas en rapport om kommuninvånarnas hälsa och välfärd, de faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som har vidtagits.
- Dessutom ska det i kommunen en gång per fullmäktigeperiod utarbetas en välfärdsberättelse och välfärdsplan för fullmäktige om de frågor som nämnts ovan. Helsingfors stad upprättar en välfärdsberättelse och en välfärdsplan i samarbete med HUS-sammanslutningen.
- Kommunen ska i främjandet av hälsa och välfärd samarbeta med andra offentliga aktörer, privata företag och allmännyttiga samfund som i kommunen utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete samt främja goda verksamhetsförutsättningar och påverkningsmöjligheter för de organisationer som utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete.
- Kommunen ska i främjandet av hälsa och välfärd samarbeta med HUS-sammanslutningen och bistå den med sin sakkunskap (denna skyldighet gäller samtliga kommuner i landskapet Nyland).
- Helsingfors stad ska minst en gång om året förhandla med HUS-sammanslutningen och med andra offentliga aktörer, privata företag och allmännyttiga samfund som i kommunen arbetar för att främja hälsa och välfärd om målen, åtgärderna, samarbetet och uppföljningen i fråga om främjandet av hälsa och välfärd (denna skyldighet gäller bara Helsingfors stad).

Innehållet i välfärdsplanen styrs också av 12 § i barnskyddslagen, 5 § i lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre och 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet. Dessa lagar ingår i Sote100-lagpaketet (RP 56/2021 rd) som riksdagen har godkänt. Enligt lagpaketet ska välfärdsplanen för barn och unga och välfärdsplanen för äldre i framtiden upprättas som en del av kommunens välfärdsplanen enligt 6 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovård. När det gäller det förebyggande rusmedelsarbetet ska kommunen i fortsättningen tillämpa planerings- och rapporteringsskyldigheterna enligt 6 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovård.

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om elev- och studerandevård (RP 19/2022 rd) innehåller en separat precisering för Helsingfors stad. Helsingfors stad ska i kommunens välfärdsplan för barn och unga enligt 13 § foga en plan för samarbetet

mellan välfärdsområdet och utbildningsanordnare för genomförandet av den samlade elevhälsan och beakta i planen de språkliga rättigheterna. Den lagstiftning som nu förnyas förpliktar att inkludera en välfärdsplan för barn och unga i kommunens välfärdsplan. Därmed måste planen enligt lagen om elev- och studerandevård i framtiden inkluderas i välfärdsplanen för hela staden.

Sote100-lagpaketet (RP 56/2021 rd) för rådgivningsbyråns del har godkänts av riksdagen i enlighet med social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 9/2022). Helsingfors stad ska i framtiden upprätta en regional rådgivningsbyråplan för att genomföra rådgivningstjänsterna som är välfärdssektornsansvar (i Helsingfors social-, hälsovårds- och räddningssektorn). Rådgivningsbyråplanen ska för Helsingfors stads del infogas i kommunens välfärdsplan för barn och unga. Den lagstiftning som nu förnyas förpliktar att inkludera en välfärdsplan för barn och unga i kommunens välfärdsplan. Därmed måste den regionala rådgivningsbyråplanen i framtiden inkluderas i välfärdsplanen för hela staden.

Enligt lagen om ordnandet av social- och hälsovård ska Helsingfors stad för planeringen och styrningen av sin ekonomi och sin verksamhet utarbeta en servicestrategi för social- och hälsovården. I servicestrategin beslutas de långsiktiga målen för den social- och hälsovård som omfattas av organiseringsansvaret. I servicestrategin anges för egen del riktlinjer för främjandet av välfärd, hälsa och säkerhet inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn som en del av organiseringsuppgiften.

Som en del av social- och hälsovårdsreformen ska Helsingfors stad, välfärdsområdena i Nyland och HUS utarbeta ett organiseringsavtal för HUS. Organiseringsavtalet är ett inbördes avtal mellan Helsingfors stad, välfärdsområdena i Nyland och HUS-sammanslutningen, som inrättas på nytt genom grundavtalet, där parterna avtalar om den inbördes arbetsfördelningen, samarbete och samordning av verksamheten när det gäller ordnandet av hälso- och sjukvårdstjänster. Avsikten är att det första organiseringsavtalet ska vara klart under 2022. Om utarbetandet, minimi-innehållet och godkännandet av organiseringsavtalet för HUS i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland. I fortsättningen kommer samarbetet för främjandet av välfärd och hälsa mellan välfärdsområdena i Nyland, Helsingfors och HUS-sammanslutningen att genomföras som en del av organiseringsavtalet.

Förutom av lagstiftning styrs innehållet i välfärdsplanen också av många nationella rekommendationer och program, såsom statsrådets principbeslut och genomförandeplan för främjande av välfärd, hälsa och säkerhet, som sträcker sig fram till 2030, FN:s handlingsplan för hållbar utveckling Agenda 2030,

den nationella barnstrategin, handlingsprogrammet mot rasism och för goda relationer, rusmedels- och beroendestrategin, strategin för psykisk hälsa och det nationella åldersprogrammet. Arbetet för att utveckla främjandet av välfärd och hälsa genomförs också inom ramen för Finlands program för hållbar tillväxt och det därmed sammanhängande nationella samarbetet. Alla dessa har i tillämpliga delar beaktats i välfärdsplanen.

Innehållet i välfärdsplanen justeras och ändras på det sätt som lagen kräver, vid behov i samarbete med HUS-sammanslutningen, under fullmäktigeperioden.

4.4 Välfärdsplanens kunskapsbas

Utöver stadsstrategin påverkas beredningen av välfärdsplanens innehåll av statistik, forskningsrön och annan information om befolkningens välfärdssituation och dess utveckling. Enligt lagstiftning ska kommunen följa kommuninvånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje boendeområde och inom varje befolkningsgrupp.

I Helsingfors utarbetas en gång under varje fullmäktigeperiod en omfattande analys av verksamhetsmiljön som beskriver välfärdssituationen för olika befolkningsgrupper samt dess utveckling och utmaningar. Analysen av verksamhetsmiljön innehåller omfattande information om befolkningen och levnadsförhållandena, utvecklingen av stadsrummet och -strukturen samt ekonomin och arbetsmarknaden. I analysen av verksamhetsmiljön ingår en analys av stadens förändringstrender och den uppdateras regelbundet. I beredningen har man också använt den omfattande välfärdsberättelsen, Stadin HYTE-barometri, som publicerades i slutet av fullmäktigeperioden.

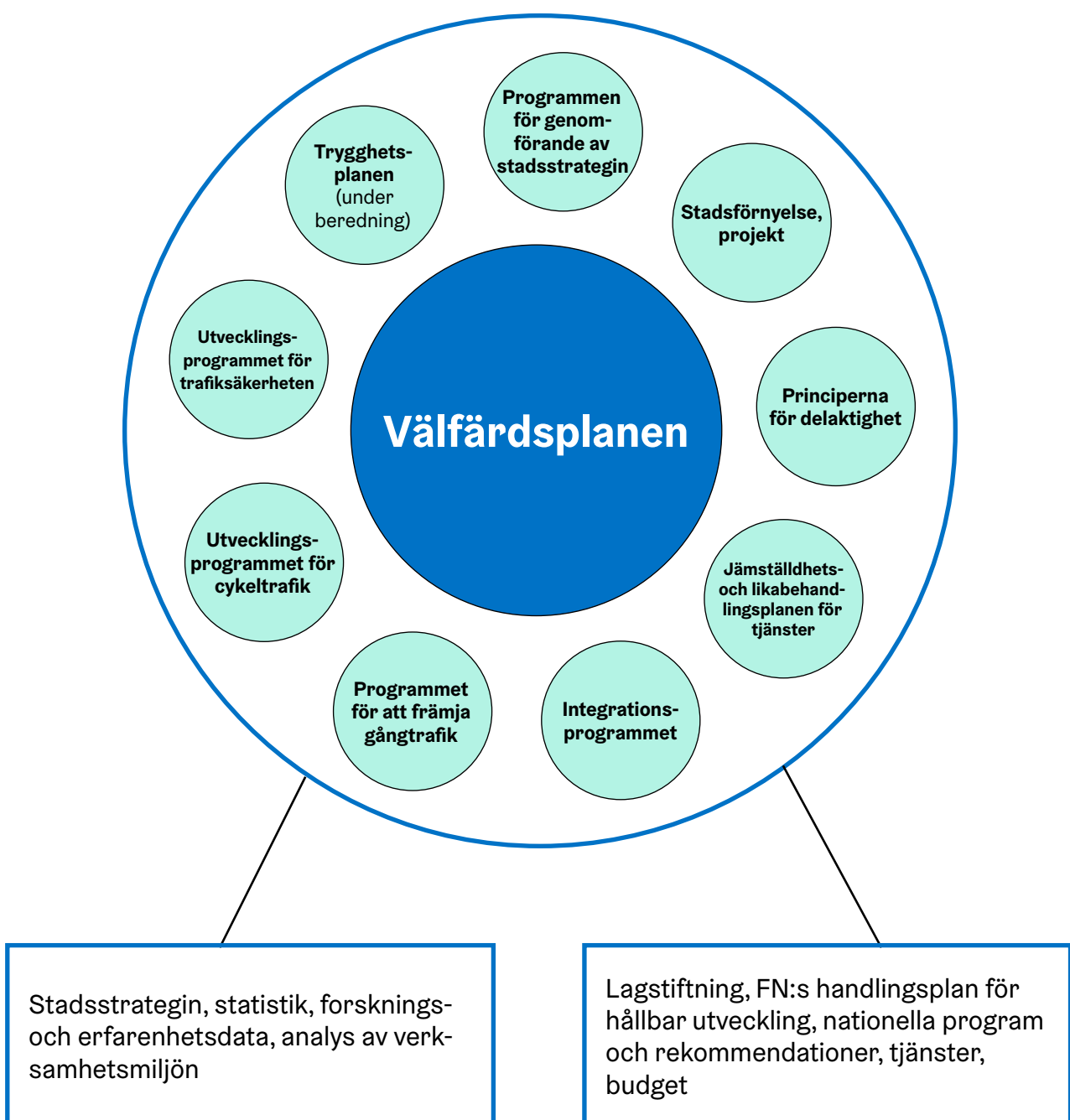
Helsingfors stads enhet för stadsforskning och -statistik bedriver forskning om ett brett spektrum av ämnen som rör stadsbornas välfärd och hälsa och skaffar data från nationella studier, till exempel enkäten Hälsa i skolan och FinSote-enkäten, för att användas av staden. Enheten för stadsforskning och -statistik genomför också egna enkätundersökningar (t.ex. Helsingforsbarometern, Helsingfors säkerhetsundersökning). Dessa data som skaffas och egna enkätundersökningar möjliggör mer detaljerade och djupgående studier av olika fenomen. Databasen stat.hel.fi som enheten upprätthåller erbjuder en mängd bra indikatorer om Helsingforsbornas välfärd och hälsa.

4.5 Förhållandet mellan välfärdsplanen och stadens andra program och planer

Kommunerna är skyldiga att upprätta olika slags planer och i stora städer finns dessutom olika slags program för främjande av stadsinvånarnas välfärd och hälsa. Utveckling sker också i projekt som staden själv finansierar och i externt finansierade projekt och under de senaste åren har man till exempel inom programmet Framtidens social- och hälsovårdscentral gjort stora satsningar på utvecklingen av social- och

hälsovårdstjänsterna och även på utvecklingen av helheter med koppling till främjande av välfärd och hälsa.

Målhelheterna i Helsingfors stads mer omfattande planer och program har inte tagits med i välfärdsplanen som sådana, även om de för egen del bidrar till bättre välfärd, hälsa och säkerhet för stadsinvånarna. Dessa innehåll styrs huvudsakligen genom planernas och programmens egna mål och åtgärder och rapporteringen om dem sker på särskilt överenskomna sätt. De planer och program på stadsnivå som nämns i bilden är sådana som främjar välfärd, hälsa och säkerhet för Helsingforsborna på bred front ur olika perspektiv.

5. Uppföljning av och rapportering om välfärdsplanen

Enligt 6 § lagen om ordnande av social- och hälsovård ska fullmäktige i kommunen årligen lämna en rapport om kommuninvånarnas hälsa och välfärd, de faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som har vidtagits. Den årliga rapporteringen och rapporteringen per fullmäktigeperiod har införts i årsklockan för ekonomi och operativ verksamhet på stadsnivå. Innehållsmässigt grundar sig rapporteringen på en granskning av utvalda mål, åtgärder och indikatorer i välfärdsplanen och den lyfter fram framgångar och utmaningar i främjandet av välfärd och hälsa. Rapporten heter Stadin HYTE-barometri och lämnas till fullmäktige för kännedom varje år i samband med att bokslutet behandlas. En mer omfattande välfärdsberättelse utarbetas i slutet av fullmäktigeperioden och innehållet i denna, vid sidan av den information som produceras av enheten för stadsforskning och -statistik, fungerar alltid som informationsunderlag för välfärdsplanen för nästa fullmäktigeperiod.

För välfärdsplanens målhelheter har det utarbetats egna resultat- och processindikatorer och systemet för uppföljning utarbetas under hösten 2022. Med välfärdsplanens uppföljningsindikatorer på befolkningsnivån beskrivs förändringarna i befolkningens välfärd, hälsa och trygghet. Med den valda referensramen för social kvalitet försöker man bedöma välfärdsplanens effektivitet genom att granska verkställandet av åtgärdshelheterna i förhållande till de valda indikatorerna. I samband med denna bedömning granskas också framgångarna utifrån stadsinvånarnas fysiska funktionsförmåga, psykiska och sociala välbefinnande samt den vardagliga livsmiljön. Under den föregående fullmäktigeperioden publicerades Stadin HYTE-barometri tre gånger i publikationsserien Kaupunkitieto. Också workshoparna om uppföljningsinformationen, som under den föregående fullmäktigeperioden visade sig fungera

bra, kommer att fortsätta. I dessa analyserade man insamlad uppföljningsinformation tillsammans i olika arbetsgrupper och lyfte fram utmaningar och framgångar för rapporten.

I fortsättningen kommer man i fråga om rapporteringen och uppföljningen också att ta hänsyn till indikatorerna som förnyats i samband med social- och hälsovårdsreformen, till exempel den gemensamma kunskapsbasen för främjande av välfärd och hälsa i Nyland. Dessutom finns HYTE-koefficienten, eller koefficienten för främjande av hälsa och välfärd, ett tillägg till statsandelen till kommunerna och underlaget för den statliga finansieringen av social- och hälsovårdsuppgifter till välfärdsområdena (Helsingfors social-, hälsovårds- och räddningssektor), alltså ett monetärt incitament för väl utfört och resultatrikt välfärdsarbete.

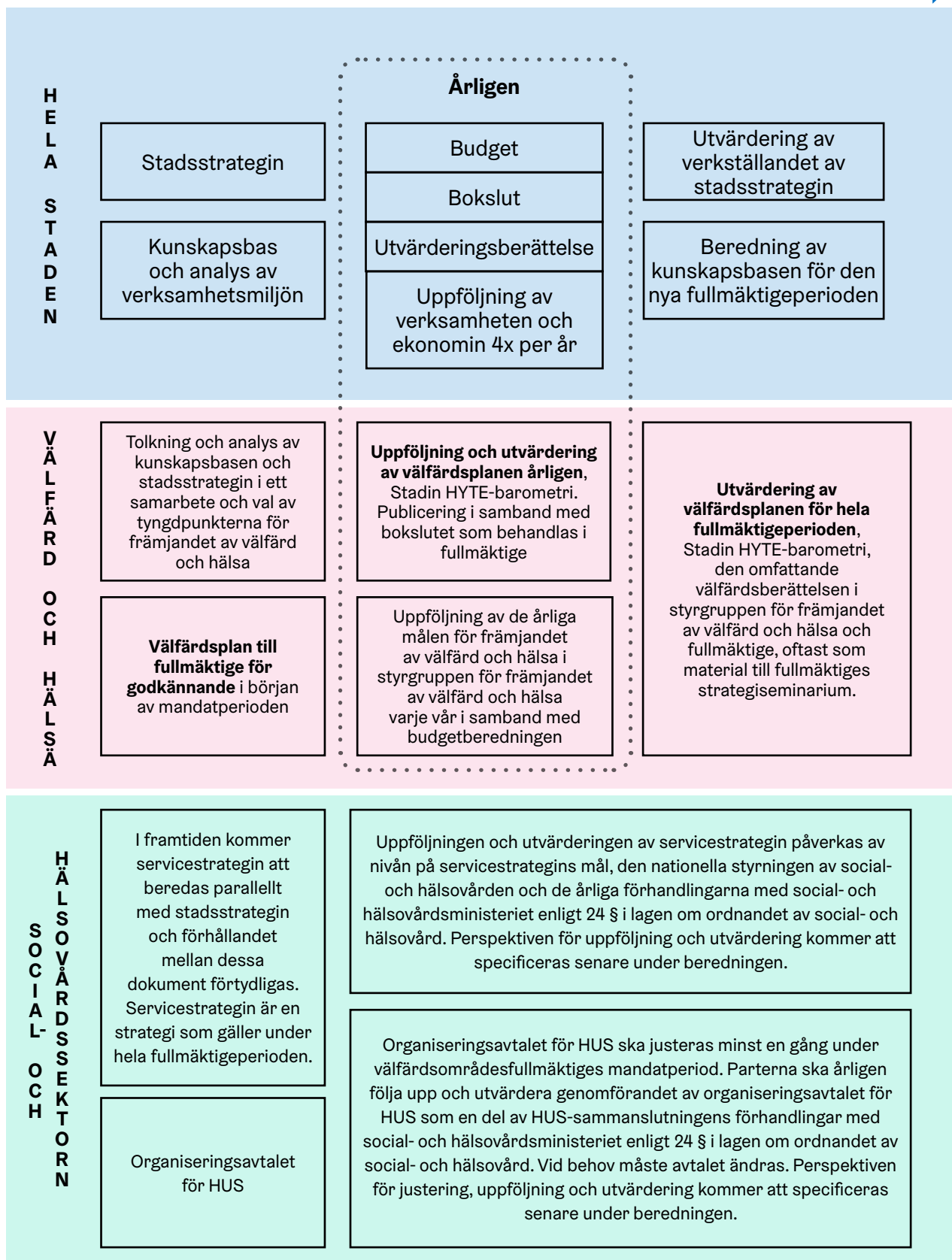
HYTE-koefficienten införs i kommunerna 2023 och innebär för Helsingfors del cirka 2,6 miljoner euro statligt stöd till arbetet för främjande av välfärd och hälsa. Också HYTE-koefficienten för välfärdsområdet införs från början av 2023, men finansieringen enligt denna kommer att fördelas för första gången 2026 på grundval av indikatorer som beskriver verksamheten och resultaten. Dessförinnan delas beloppet enligt välfärdsområdets HYTE-koefficient enligt befolkningmängden.

Rapporteringshelheten omfattar även identifiering av effektiva verksamhetsmodeller och detta utvecklingsarbete kommer att startas hösten 2022. Uppföljningen av välfärdsplanen publiceras delvis på webbplatsen för främjande av välfärd och hälsa i slutet av 2022.

Utarbetande och rapportering av välfärdsplanen som en del av arbetet på stadsnivå

Början av fullmäktigeperioden

Slutet på fullmäktigeperioden

Bilagor

Bilaga 1. Precisering av planen enligt barnskyddslagen

Det så kallade Sote100-lagpaketet (RP 56/2021 rd) har godkänts av riksdagen i enlighet med social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 9/2022). Här beskrivs särlösningen för Helsingfors med avseende på 12 § i barnskyddslagen (välfärdsplan för barn och unga). Helsingfors stad måste i fortsättningen inkludera i planen uppgifterna som krävs av både kommunen och välfärdsområdet (i Helsingfors social-, hälsovårds- och räddningssektorn). Dessutom ska välfärdsplanen för barn och unga inkluderas i Helsingfors välfärdsplan för hela staden. (6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård).

Enligt 12 § i den nuvarande barnskyddslagen ska välfärdsplanen för barn och unga innehålla uppgifter för planperioden om

1. barns och ungas personers uppväxtförhållanden och välfärdssituation,
2. åtgärder och tjänster som främjar barns och ungas personers välfärd och förebygger problem,
3. behovet av barnskydd i kommunen,
4. resurser som skall reserveras för barnskyddet,
5. tillgängligt servicesystem inom barnskyddet för skötseln av uppgifter enligt barnskyddslagen,
6. ordnande av samarbete mellan olika myndigheter samt sammanslutningar och anstalter som producerar tjänster för barn och unga, samt om
7. genomförandet och uppföljningen av planen.

Uppgifterna om barn och ungas välfärd i Helsingfors har sammanställts i analysen av verksamhetsmiljön, en separat databas och Helsingfors stads omfattande välfärdsberättelse, Stadin HYTE-barometri. Uppgifterna uppdateras regelbundet och på grundval av dem väljs riktningen för främjandet av välfärd och hälsa som en del av den ekonomiska och operativa planeringen och ledningen. Den befintliga kunskapsbasen används i utarbetandet av välfärdsplanen. Dessutom publiceras statistik och forskningsrön om välfärden hos olika befolkningsgrupper.

På grund av tjänsternas omfattning har inte alla krav enligt lagen tagits med i denna välfärdsplan som separata helheter. Nedan anges var man hittar de uppgifter som krävs enligt 12 § i barnskyddslagen för Helsingfors stads del.

Åtgärder och tjänster som främjar barns och ungas välbefinnande och förhindrar utslagning produceras av fostrans- och utbildningssektorn, kultur- och fritidssektorn, social- och hälsovårdssektorn och stadsmiljösektorn. I sektorernas verksamhetsstadgor definieras hur de olika tjänsterna organiseras inom sektorerna samt sektorernas uppgifter och ledning. Servicesystemet för barnskyddet beskrivs i verksamhetsstadgan för social- och hälsovårdssektorn. Stadens årliga budget allokerar resurser till genomförandet av olika tjänster.

Målen för fullmäktigeperioden beskrivs i stadsstrategin. Målet enligt strategin för 2021–2025 är att förebygga anhopning av problem hos barn, unga och familjer och behovet av barnskydd. Staden strävar efter att stoppa ökningen och på sikt minska av antalet klienter inom barnskyddet. Genomförandet av stadsstrategin följs upp med olika indikatorer, där en målhelhet är att "Förebygga att antalet klienter inom barnskyddet ökar".

De resurser som anslås till tjänsterna för barn och unga, liksom även andra resurser som tillfaller barn och unga, beslutas årligen i stadens budget. I social- och hälsovårdssektorns budget beaktas bland annat reformen av barnskyddslagen och den skärpning av personaldimensioneringen som detta följer därav. Tjänsterna produceras också av flera aktörer och företag i den tredje sektorn som samtidigt är stadens partner i välfärdsarbetet för barn och unga.

Dessutom styrs tjänsterna för barn och unga av stadens plan för småbarnspedagogiken, läroplanen för den grundläggande utbildningen och läroplanen för gymnasiet samt innehållet om elevhälsan i dessa.

Genomförandet av stadsstrategin följs med kvalitativa och numeriska mätare under fullmäktigeperioden 2021–2025. Genomförandet av strategin rapporteras till stadsfullmäktige i mitten av fullmäktigeperioden. Under året publicerar staden uppföljningsrapporter om det ekonomiska utfallet och varje vår publiceras bokslutet för den föregående perioden.

I Helsingfors pågår redan i dagsläget ett omfattande samarbete med organisationer och flera organisationer och andra partner har medverkat i arbetet för att tag fram innehåll till välfärdsplanen. I lagstiftningen om social- och hälsovårdsreformen har också nya uppgifter införts. Till följd av dessa kommer samarbetet med organisationer att stärkas även i Helsingfors och staden kommer att ta fram en verksamhetsmodell för att fullgöra den nya förhandlingsskyldigheten.

Bilaga 2. Precisering av planen enligt lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre

Det så kallade Sote100-lagpaketet (RP 56/2021 rd) har godkänts av riksdagen i enlighet med social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 9/2022). Här beskrivs sÄrlösningen för Helsingfors med avseende på 5 § i lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (plan för att stödja den äldre befolkningen). Helsingfors stad måste i fortsättningen inkludera i planen uppgifterna som krävs av både kommunen och välfärdsområdet (i Helsingfors social-, hälsovårds- och räddningssektorn). Dessutom ska planen för att stödja den äldre befolkningen inkluderas i Helsingfors välfärdsplan för hela staden. (6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård).

Enligt 5 § i den nuvarande lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre ska kommunen utarbeta en plan över sina åtgärder för att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand och för att ordna och utveckla den service och närståendevård som äldre personer behöver. Vid planeringen ska åtgärder som främjar boende i hemmet och rehabilitering prioriteras. Planen ska utarbetas som ett led i kommunens strategiska planering. Planen godkänns av kommunfullmäktige, och den ska ses över varje fullmäktigeperiod.

Planen ska innehålla

1. en bedömning av den äldre befolkningens välbefinnande, tillräckligheten och kvaliteten i fråga om de tjänster som står till buds för den äldre befolkningen samt faktorer som påverkar den äldre befolkningens servicebehov,
2. mål för hur den äldre befolkningens välbefinnande, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand ska stödjas och servicen för den äldre befolkningen förbättras kvalitativt och kvantitativt,
3. de åtgärder genom vilka kommunen ansvarar för att målen enligt 2 punkten nås och en bedömning av de resurser som kommunen behöver för dessa åtgärder,
4. ansvarsfördelningen mellan de olika kommunala verksamheterna när åtgärder enligt 3 punkten genomförs, och
5. en redogörelse för hur kommunen kommer att sköta samarbetet med dem som avses i 4 § 2 mom. På grund av tjänsternas omfattning har en del krav enligt lagen inte tagits med i denna välfärdsplan som egna helheter. Nedan anges var man hittar uppgifterna för Helsingfors stads del.

Åtgärder och tjänster avsedda för äldre produceras av fostrans- och utbildningssektorn, kultur- och fritidssektorn, social- och hälsovårdssektorn och stadsmiljösektorn. I sektorernas verksamhetsstadgor definieras hur de olika tjänsterna organiseras inom sektorerna samt sektorernas uppgifter och ledning. Stadens årliga budget allokerar resurser till produktionen av olika tjänster.

Serviceguiden innehåller ett omfattande informationspaket om tjänsterna för äldre. Också på webbsidan Stadens seniorinfo finns information om bland annat boende, hälsotjänster och minnet ur olika perspektiv

Uppgifterna som beskriver välbefinnandet hos äldre finns sammanställda i en analys av verksamhetsmiljön och på webbplatsen Ikääntyneet Helsingissä. Uppgifterna uppdateras regelbundet och på grundval av dem väljs riktningen för främjandet av välfärd och hälsa som en del av den ekonomiska och operativa planeringen och ledningen. Den befintliga kunskapsbasen används i utarbetandet av välfärdsplanen. Som informationskälla används också den omfattande välfärdsberättelsen, Stadin HYTE-barometri. I arbetet med innehållet i denna och i identifieringen av utmaningar och framgångar deltog representanter för Äldrerådet i en workshop.

En del av målhelheterna i Helsingfors välfärdsplan har tagits fram i samarbete med organisationer och andra partner. I lagstiftningen om social- och hälsovårdsreformen har också nya uppgifter införts. Till följd av dessa kommer samarbetet med organisationer att stärkas även i Helsingfors och staden kommer att ta fram en verksamhetsmodell för att fullgöra den nya förhandlingsskyldigheten. Inom programmet Framtidens social- och hälsovårdscentral utvecklas på bred basis också tjänsterna för äldre, till exempel vårdkedjorna för äldre, närståendevården, rehabiliteringen och åldersspecifika tjänster inom mental- och missbruksvården. Dessutom utvecklas hemvården för äldre och tjänsterna som stödjer boende i hemmet i projektet Framtidens tjänster som stödjer boende hemma för äldre 2022–2023. Projektet finansieras av social- och hälsovårdsministeriet.

KÄLLOR

Ahlgren-Leinvuo, H. m.fl. (2022) [Pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvointi ja terveys](#). Pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyn 2021 tuloksia. Helsingfors stad.

Helsingfors stadsstrategi 2021–2025, [Läge för tillväxt](#). Främjandet av välfärd och hälsa i Helsingfors, workshopar om uppfattningar om välfärd, september 2021. Material: Linner-Matikka, Johanna, Sulander Tommi och Mäki-Opas Tomi.

Högnabba, S. & Määttä, S. (2021) [Stadin HYTE-barometri](#). Hyvinvointikertomus 2018–2021. [Bilaga](#): Helsingin hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden etenemisen tilanne 30.10.2020. Helsingfors stad.

Keskinen, V. & Kainulainen-D'Ambrosio, K. (2022) Oma asuinalue ja Helsingin keskusta koetaan turvallisina paikkoina – tuloksia kaupungin turvallisuustutkimuksesta. [Kvartti 1/2022](#), Helsingfors stads webbtidskrift.

Metsämuuronen, J. & Seppälä H. (2021) [COVID-19-pandemia, osaamisvaje ja osaamisen eriytyminen](#). Nationella centret för utbildningsutvärdering.

Mäki-Opas, Tomi (2021) Presentation vid Helsingfors stads workshop för välfärd och hälsa.

Määttä Suvi (2021) [Kouluterveyskysely 2021](#). Katsaus lasten ja nuorten hyvinvointiin ja terveyteen Helsingissä. Helsingfors stad.

[Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030](#). (2020) Helsingfors stad.

Analys av verksamhetsmiljön (2021) Förändringar i verksamhetsmiljön i Helsingfors. [Webbsida som uppdateras](#).

Vaarama, M. & Mäki-Opas, T. (2020) Systemisellä ja osallistavalla otteella parempaan yhteiskunnan sosiaaliseen laatuun ja yksilöiden elämänlaatuun. [FOCUS LOCALIS 4/2020](#).

Helsingfors